

Størsti meinbogi fyri menning av føroyskum jarðarbrúki:

Føroyskar búnaðarvørur í ósunnari kapping við tær innfluttu vørurnar

Fyritreytin fyri at reka jarðarbrúk er, at vit sleppa av við tær vørur við framleiða

Áhugin fyri at reka jarðarbrúk í dag vísir seg at vera rættiliga stórur millum búnaðarmenn. Nýggj fjós verða bygd og stór lendi verða velt úr nýggjum.

MEN! Umstøðurnar at arbeiða undir hjá hesum somu monnum eru í mongum forðum hópaleysar. Eitt er at framleiða eina vøru. Annað er at sleppa av við hana fyri ein prís, sum liggur omanfyri tað, ið tað kostar at framleiða vørna.

Lat tað verða sagt beinanvegin. Í dag er friur innflutningur av øllum landbúnaðarvørum uttanfrá. Og hetta er ein kleppur um beinini á føroyskum framleiðarum.

Vit hava vent okkum til formannin í Føroya Jarðarráð, Fritleiv Joensen, og spurt hann, hvussu veruliga er státt við føroyskari búnaðarframleiðslu.

Fritleiv Joensen: — Fyritreytin fyri at kunna reka jarðarbrúk er, at vit sleppa av við okkara vørur. Higar til hevur tað verið alt ov tívildarligt. Ein er sloppin av við ein søkk av eplum her og har, og tað sama ger seg galdandi fyri neytakjöt. Tað má koma politisk greiða á hesum spurningi, soleiðis at vit vita, hvat vit skulu framleiða.

Vit brúktu 4000 tons av eplum í 1978. Harav vóru 1700 tons føroysk epli

Sjálvbjargnir um ynski og vilji er til tess

Fritleiv er sjálvur bóndi og hevur garð í Fuglafirði við umleið 20 neytum. Hann er talsmaður fyri, at føroyingar sjálvir framleiða tær búnaðarvørur, sum vit brúka. Og hann er eisini av teirri áskoðan, at vit kunnu vera sjálvbjargnir við hesum vørum, um ynski og vilji er til tess.

Sum er, liggur útsølu-prísurin á útlendskum neytakjoti langt undir framleiðsluprís í t.d. Danmark. Fritleiv heldur, at tað er hópaleyst at kappast við tær innfluttu vørurnar. Hetta er ein ósunn kapping. Vørurnar, sum vit skulu kappast imóti, verða seldar við stórum studningi.

Sum stæðan er í dag, byggja menn fjós til mjólkaframleiðslu. Fjósini áttu eisini at verið ætla til kjøtframleiðslu, men í dag ber als ikki til at byggja uppá kjøtframleiðslu av okkara neytum, tí kjøt-prísurin er so mikið lágur.

Søluliðið útbyggjast

Vit spurdu nú Fritleiv, hvat kann geraðt fyri at bota um stæðuna?

— Eitt sláturvirkni, sum kann selja okkara vørur, hevði bót um stæðuna. Søluliðið hevur heldur ikki verið nóg væl útbyggt, og hetta má tí útbyggjast. Eg skal her við einum dømi greiða frá, hvussu trupult tað er hjá kjøtframleiðarum í Føroyum:

Vil framleiðari á Sandi selja 1/4, 1/2 ella heilan neytakropp til mann í Klaksvík, verður hann fyrst at ringja mannin upp. Kjótíð fer síðani í bili til Skopunar, so við báti til Havnar, síðani við bili ella báti til Klaksvíkar, og síðan í bili til keyparan. Bert ómakurin og beinleiðis útreiðslurnar av hesum gera, at framleiðarin fær ikki tað burtúrur tí, ið hann veruliga átti. Um veruliga verður kannað eftir, fær hann nóg minni fyri neytakjótíð enn framleiðarin í grannalöndunum.

Mjólka- og sláturvirkni

Fritleiv vísir í hesum sambandi á, at nakað er við at henda á hesum øki. Í løtuni er Mjólka- og Sláturvirkni Búnaðarmanna undir bygging og skal byrja at taka ímóti mjólk í november. Jarðarráðið hevur longu fingið útvegað grundstykki til sláturhús tætt upp at mjólka- og sláturvirkni, so vón er fyri framman.

— Hvar eigur fyrst og fremst at taka stig til at fáa hesi viðurskiptini broytt?

— Tað mugu vera búnaðarmenn saman við politikarunum.

Politiskur vilji er

— Er tað eitt ynski frá búnaðarmonnum, at hetta verður broytt?

— Tað haldi eg heilt víst. Tað verða stóðugt fleiri fjós, og meira av lendi verður velt úr nýggjum.

um. Sjálvur haldi eg eisini, at tað hevur verið góður vilji frá politikarum síðu at stuðla jarðarbrúki. Spurningurin er bert, um tað ikki skal stuðlast fult út. Tað nyttar ikki bert at tveita pengar í jarðarbrúk. Vit mugu eisini fáa peningin inn aftur.

Sjálvbjargnir við mjólk og neytakjoti innan seks ár
— Kunnu vit verða sjálvbjargnir við landbúnaðarvørum?

— Tað er einki til hindurs fyri, at vit kunnu verða sjálvbjargnir við bæði neytakjoti og mjólk. Er eitt ynski um at nækta tervin á mjólk, eru góðir møguleikar fyri tí. Tað skal veltast úr nýggjum og neyt setast við. Eg meti, at tað kunnu ganga bert fyra til seks ár fyri at røkka hetta mál — um ynski og vilji er til tess.

— Hvussu við øðrum búnaðarvørum?

— Vit kunnu í ein vissan mun verða sjálvbjargnir við eplum og grønmeti. Men her mugu vit hava í huganum, at tað skulu serliga góð lendi til at velja epli og annað grønmeti. Og júst hesi lendi eru fá av í Føroyum. Men tað eru tvey pláss, har góðir møguleikar eru til tað.

Bilig epli uttanfrá drepa áhugan at velja

— Hvi gera menn tá ikki meira við t.d. eplavelting? — Tað kemst av tí, at vit fáa ógvuliga bilig epli uttanfrá. Her er tað aftur tann ótálmaði innflutningurin, sum drepar áhugan at fara í gongd við nøkrum í Føroyum. Tað er jú eingin, sum tímir at velja munandi av eplum, tá hann kann fáa tvey nóg biligari við at keypa innflutt í handlunum. Men vóru viðurskiptini øðrvísi, ivist eg ikki í, at vend kom í. Vit sá í 1975, tá eplatrót var. Tá fór prísurin upp á eplum, og menn fóru knapliga aftur at velja nóg epli.

Fritleiv Joensen, bóndi og formaður í Føroya Jarðarráð

Ávis stýring

Vit spurdu nú Fritleiv Joensen, um tað almenna átti at havt størri stýring við innflutninginum?

— Eg eri ikki fyri at seta tollin upp, men ein ávis stýring hevði verið góð, soleiðis at menn

kendu eina framleiðslu-nøgd. Vit framleiða hesa nøgd, og so má vera pláss fyri tí á heimamarkaðinum. Føroyingar brúka í dag 4000 tons av eplum árliga, harav framleiða vit tvey 1000 tonsini sjálvir. So kanska er ikki so langt á mál kortini.

Teir mugu skilja okkum

Mangt áhugavert og skilagott varð sagt á búnaðarvirkni í juni. M.a. segði formaður Jarðarráðsins, Fritleiv Joensen hesi orð upp undir orðaskifti har umboð fyri politisku flokkarnar luttóku:

»Tað er neyðugt, at vit royna at fáa hesar politikarar at skilja okkum. Vit kunnu gera hetta uppá so mangar mátar.

Ein er, at vit fáa teir at skilja, at vit vilja frameftir og vija hava eina avmarking av innfluttari mjólk og fáa teir at skilja, at mjólka- og sláturvirkni er landsfelag, og av røttum átti at havt alla mjólkaframleiðslu um hendi, og soleiðis eisini ta innfluttu mjólkina.

Fáa teir at skilja, at landbúnaðurin í grannalöndum okkara hevur alla stýring á framleiðsluni, og hevði ikki tolt at verðið umsitin av heilsulomonnum o.o., sum gjørt verður hjá okkum.

Studningurin til mjólkaframleiðsluna, t.v.s. eisini kjøt- og rómastudningurin, hevði komið nógvar ferðir betri til nyttu, um verulig framleiðslupolitikkur lá aftanfyrir.

Spurningurin til okkara politikarar má vera, um ikki veruligur vilji er til at fáa broytingar.